

PREGÓ DE LES FESTES DE
SANT CRISTÒFOL 2015

PINZELADES DELS TRENTA
PREGONS DE FESTES DE
SANT CRISTÒFOL DE
S'ARENAL (1984-2015)

TOMEU SBERT BARCELÓ

EDITA: **AJUNTAMENT DE LLUCMAJOR**

DISSENY I IMPRESSIÓ: **BAHÍA INDUSTRIA GRÁFICA**

DL: **PM 592-2016**

FOTO PORTADA: **EMILIO PUGA**

SUMARI

Presentació	7
Pinzellades dels trenta pregons de festes de Sant Cristòfol de s'Arenal (1984-2015)	9
Els pregons	10
Any 1984	10
Any 1985	11
Any 1986	11
Any 1987	12
Any 1988	12
Any 1989	14
Any 1990	14
Any 1991	15
Any 1993	16
Any 1994	17
Any 1995	17
Any 1996	18
Any 1997	19
Any 1998	19
Any 1999	20
Any 2000	21
Any 2001	21

Any 2003	22
Any 2004	22
Any 2005	23
Any 2006	23
Any 2007	24
Any 2008	25
Any 2009	25
Any 2010	26
Any 2011	27
Any 2012	27
Any 2013	28

PRESENTACIÓ

Bon vespre a tothom.

Som aquí per fer un encàrrec, per a una part molt agradable de la presentació del pregó que farà a continuació en Tomeu Sbert.

Per a mi és una gran satisfacció, perquè entre la gran quantitat de gent amb qui ell ha tingut i té relacions, i que hauria pogut presentar, amb gran honor, aquest acte, doncs m'ha triat a mi, supòs que, entre altres coses, per l'amistat que ens ha unit sempre.

Què puc dir d'en Tomeu que no sapiguem tots, del que ha fet de la seva vida? Des que es va traslladar a s'Arenal com a guàrdia municipal, no crec que hi hagi ningú que no l'hagi vist com un amic i com una persona que sempre està disposada a ajudar qualsevol, sempre dins dels límits de les ordenances i sobretot de l'honor i l'honradesa.

Quantes anècdotes podria explicar de la meva convivència amb ell! Jo crec que cadascú tindrà els records suficients per aplicar-se aquests fets viscuts fins al dia d'avui.

Ell ha ocupat càrrecs, a més del seu, que li omplien el total de la seva vida, tals com president de la Federació de Boxa Balear, un altre càrrec en la Unió Esportiva de s'Arenal, corresponsal del Club de Petanca i del Club de Ciclistes...

Però el que veritablement m'ha impactat de la meva amistat amb ell ha estat un llibre de poesia, una mena de confessió que es va editar l'any 2000 amb el títol *Recordances d'ahir*, en el qual, a la pàgina 71, trobam aquesta confessió amb el títol «M'operen demà», en què es descobreix i se'ns ofereix com una persona humana plena de por però amb una gran enteresa, plena també d'esperança i de fe en el destí.

I a aquestes preguntes que ens feim tots, encara que molts d'una manera inconscient: D'on venim? Qui som? On anam?, i encara que s'hagin escrit mil llibres de grans filòsofs i pensadors, ell respon i es pregunta: Què serà demà?, Què serà, Déu meu? Aquestes senzilles preguntes es poden dir que són un compendi de la vida humana.

Creo que ja m'he estès bastant, perquè aquí del que es tracta és de sentir i escoltar en Tomeu.

I ara li deman que s'aixequi i que ens facem una forta abraçada, com a prova de la nostra amistat de sempre.

Aquí us el deix, per a tots vosaltres. Salutacions.

Miquel Contestí Cardell

D'esquerra a dreta: Miquel Àngel Serra Teruel, regidor d'Atenció Ciutadana a s'Arenal; Tomeu Sbert Barceló, pregoner; Jaume Tomàs Oliver, batle de Llucmajor; Miquel Contestí Cardell, presentador, i Adelina Gutiérrez Bonet, regidora de Cultura i Festes.

PINZELLADES DELS TRENTA PREGONS DE FESTES DE SANT CRISTÒFOL DE S'ARENAL (1984-2015)

Senyor Batle, Senyors Regidors, Senyor Rector de la Parròquia de s'Arenal, senyores i senyors, amics tots, molt bon vespre.

Ens trobam, un any més, al començament de les tradicionals i entranyables festes de Sant Cristòfol de s'Arenal.

Abans de res vull expressar la meva gratitud a l'Ajuntament de Lluçmajor (als membres d'abans i als d'ara) per elegir-me com a pregoner d'enguany. És una gran satisfacció.

He dit «ajuntament d'abans» perquè la primera persona que em convidà a ser pregoner fou el regidor de Cultura anterior, Joan Barros, amb el permís del batle Joan Jaume Mulet, i dies després m'ho confirmaren el batle actual, Jaume Tomàs Oliver i la regidora de Cultura actual, Adelina Gutiérrez Bonet.

Gratitud també a Miquel Contestí Cardell, per la generosa i benèvola presentació que ha fet de la meva persona. Els elogis que m'ha dirigit són més aviat fruit d'una bona amistat, que ell i un servidor mantenim des que érem jovenets i que tots dos hem volgut i sabut conservar. Moltes de gràcies, Miquel.

ELS PREGONS

Comencem a fer, doncs, un breu repàs als escrits dels anteriors pregons de festes.

Dir festa ja és motiu d'optimisme, té un caire joiós, olor de vacances, solemnitat, d'estar content, de gaudir en pau i concòrdia... Tot això i més és el que perseguim els que feim les festes de Sant Cristòfol de cada any a s'Arenal.

Enguany, aquest acte cultural també és el primer de les festes. Venim a pregonar-les. Com tots sabem, s'Arenal pertany a dos termes, però les celebrem a l'empara de la parròquia de Nostra Senyora de la Lactància, que tan encertadament dirigeix el pare Jordi Perelló Frontera des de fa 27 anys.

Els trenta pregoners de s'Arenal, cada un d'ells amb un tema diferent, han anat enriquint el que en un futur podrà ajudar a posar cada pedra al seu lloc. És a dir, a fer-ne una història escrita, completa, com solen tenir tots i cadascun dels pobles i ciutats, com per exemple Palma i Lluçmajor, o Lluçmajor i Palma. Nosaltres tal vegada ja no ho veurem, però segur que la història escrita es farà.

Comencem amb el repàs de pregons. Però abans voldria ressaltar que cada any s'ha comptat amb el patrocini de l'Ajuntament de Lluçmajor, a més d'altres col·laboradors.

Els respectius batles que han anat al capdavant han estat, fins ara: Antoni Zanoguera Rubí, Joan Monserrat Mascaró, Gaspar Oliver Mut, Lluç Tomàs Munar, Joan Jaume Mulet i l'actual, Jaume Tomàs Oliver.

ANY 1984

Va ser el primer any que es va fer un pregó a s'Arenal, i l'encarregat de dir-lo fou Antoni Galmés Riera, home culte i sabut. Galmés Riera el titulà *Quatre pinzellades de s'Arenal, temps enrere*. En féu la presentació la periodista Marisa Paredes. Tingué lloc a les instal·lacions del Club Nàutic de s'Arenal, amb l'assistència d'un públic nombrós.

Presidiren l'acte el batle Antoni Zanoguera Rubí, juntament amb el regidor i delegat de Batlia a s'Arenal Joan Perelló i Palmer, i, al mateix temps, iniciador de la idea que es fes un pregó de festes a s'Arenal. Fou aquest el primer pregó de festes en la nostra història, que nosaltres sapiguem.

Antoni Galmés Riera el digué amb un llenguatge clar i poètic, una dicció rica en vocabulari i adequades expressions, tot un presagi que s'Arenal cada any veuria uns nous pregó i pregoner, com així ha estat. I que no decaigui!

Galmés assegurà: «Per conèixer un poc a fons l'estat actual d'una col·lectivitat s'ha de considerar el seu passat, ja que el seu present no és més que un sol punt de passada, i el seu futur de cap de les maneres està deslligat del present.»

La paraula pregó implica cridar, fer saber, proclamar, difondre, divulgar, de la manera més esclaridora possible, uns fets o històries reals i, sobretot, fonts d'informació, com el cas d'avui al nostre entorn arenaler.

Anem ja amb el segon pregó.

ANY 1985

L'any següent fou el pregoner el professor de pedagogia de la Universitat de les Illes Balears Jordi Vallespir Soler, que comptà amb la valuosa col·laboració del pare Joan Llabrés TOR.

Vallespir Soler dissertà sobre el tema *S'Arenal i els trencadors de marès*, una temàtica del tot interessant, ja que els treballadors de la pedra de marès (juntament amb alguns pescadors i possiblement alguns foravilers i caçadors) foren els vertaders fundadors del llogaret que avui dia coneixem com s'Arenal, per la seva abundància d'arena a la meravellosa platja, que amb els anys s'ha convertit en una àrea metropolitana coneguda internacionalment.

El pregoner recalçà: «La pedra maresera té bon treballar, és abundant a les Illes Balears, no només a s'Arenal.»

ANY 1986

Se n'encarregà el metge Marià Rosselló Barberà, de família llucmajorera entroncada amb s'Arenal. El seu treball es titulà: *Quatre coses succeïdes, viscudes i gaudides a s'Arenal*.

Aquell any no es va publicar el pregó.

ANY 1987

El pronuncià l'historiador Bartomeu Font Obrador, que el titulà *Quan s'Arenal era s'Arenal*. Començà recordant: «...els dies llunyans de quan la meva joventut, escalats en aquell caseriu familiar i entranyable, massa aviat fet poble i ara convertit en ciutat, que durant l'estiu se'n duu l'avantatge com a centre demogràfic més populós de tot el municipi llucmajorer, ple de nostàlgia i l'enyorament d'aquell vertader paradís perdut.»

Un servidor pensa i es demana si per ventura seria millor poder gaudir d'aquell Arenal idíl·lic amb les comoditats d'avui, i, a més, que totes les persones fossin de bona voluntat, de pau i concòrdia. Que no seria guapo, això?

Deia el nostre estimat historiador: «La mar immensa i enigmàtica, ja picada; ja feta una bassa d'oli, solcada per les naus que s'allunyaven o venien dins les aigües de la nostra badia m'obria el cor.»

Font Obrador recordà que fou el 1916 quan el rei Alfons XIII atorgà el títol de ciutat: «Por los méritos al creciente desarrollo de su agricultura, industria y comercio y su constante adhesión a la Monarquía», segons l'escrit de la Casa del Rei, des de Madrid.

ANY 1988

L'any 1988 va ser el torn del catedràtic de la UIB Jaume Oliver Jaume, amb el títol *S'Arenal, espai i cultura*.

Ens agradà molt la primera plana del pregó dit i posteriorment editat, que diu així:

Autoritats, senyores, senyors, amics tots.

Amb el meu agraïment a la Comissió Organitzadora de les Festes de Sant Cristòfol per haver-me convidat a pronunciar aquest pregó i al tinent de batle d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de Lluçmajor, senyor Maties Garcias, per les paraules de presentació, i amb el sentiment d'esser a ca nostra i trobar-me entre els meus, m'atrevesc a començar les meves paraules, que neixen d'arrels ben llucmajoreres, sentides sempre ben vivament per mi, i del meu compromís amb la millora de l'entorn (millora no sempre fàcil i sovint contraposada a interessos molt forts i molt diversificats), entorn que, d'altra banda, forma part de tots nosaltres, ens condiciona i ens defineix.

Jo voldria que aquest pregó, a més de constituir l'expressió d'una felicitació per a tots i el pòrtic de totes les celebracions de les festes de Sant Cristòfol de l'any 1988, ens acostàs a tots a la nostra terra i a la nostra cultura, ens fes reviure i recrear la nostra ànima col·lectiva, ens motivàs per a la justa valoració i interpretació del moment present i ens refermàs en conviccions i en línies d'actuació encertades, de tal forma que l'Arenal que han de rebre les pròximes generacions constitueixi un espai i una col·lectivitat entrunyellats en uns valors més equilibrats i més a la mesura de l'home, més acollidors i més rics en relacions interpersonals que l'espai i la col·lectivitat que constitueix l'Arenal d'ara.

Per això, la meua reflexió es referirà a les característiques de s'Arenal com a espai cultural i les interrelacions de l'espai i de la cultura en aquesta contrada.

I Jaume Oliver Jaume tancava el seu pregó dient:

Crida a la celebració de les festes de Sant Cristòfol

Autoritats, senyores, senyors, amics tots.

Rebeu la meua sincera felicitació i permeteu-me expressar el desig que cada any les festes de Sant Cristòfol ens tornin un tros de l'Arenal que ja creiem haver perdut per sempre. Una major sensibilitat de tots i una major fermesa política ho faran possible.

Tots necessitam que s'Arenal sigui més acollidor i més nostre. La celebració conscient, participada i compromesa de les festes de Sant Cristòfol de 1988 ens obrirà camins de creativitat per fer compatible la indústria del turisme amb la conservació del espais naturals, la perspectiva de futur amb les arrels del passat, i la vivència de moments històrics decisius amb l'estimació més autèntica dels valors quotidians, veritable espai cultural on majoritàriament discorre la nostra vida col·lectiva.

Moltes gràcies!

Molts d'anys!

I aquestes lletres de la crida a les festes serviren al professor Jaume Oliver Jaume per tancar el seu ponderat pregó de s'Arenal, l'any 1988.

ANY 1989

Pregó escrit i dit per Tomeu Sbert Barceló, amb el títol *La transformació moderna de s'Arenal*. En va fer la presentació l'escriptor Javier Coromina Doisy, amb veu clara i amb la seva habitual senzillesa.

Coromina va començar dient: «Este hombre, de modesto origen payés, se ha hecho a sí mismo con tesón y voluntad, a pesar de una mala salud que le ha gastado algunas jugarretas, de las que siempre ha salido con más coraje». I va agregar: «Ya se sabe que detrás de todo hombre importante hay una mujer importante. Sería, entonces, una descortesía y un olvido imperdonable por mi parte no citar a Francisca, la mujer de Tomeu.»

Segueisc pensant que per a un servidor fou un gran atreviment acceptar ser pregoner de s'Arenal després d'haver-me precedit intel·lectuals com Antoni Galmés Riera, Marià Rosselló Barberà, Bartomeu Font Obrador o Jordi Vallespir Soler. I avui, tornem-hi torna-hi. Esper que us agradarà.

Vaig voler recordar uns versos fets per l'escriptor santamarier Miquel Dolç, d'una diada d'estiu dels anys quaranta que estigué a s'Arenal, i que diuen així:

*Visió blanca de s'Arenal,
i que rius i cantes i t'insinues
el cor amb una rojor estival
de maquillatges i cames nues.*

*Casetes blanques de s'Arenal
que llit de sípies i d'aigües grises,
vivim un agre sabor de sal
i un llarg col·loqui d'ones i brises.*

ANY 1990

El digué Josep Forteza-Rey Borralleras, que parlà sobre temàtica turística. Forteza-Rey és un professional del turisme de tota la vida. Quan el vaig conèixer, fou en qualitat de director de l'hotel Bonavida (després Estrella del Mar) al carrer de Balears, a prop d'aquesta església.

Anys més tard Forteza-Rey passà a dirigir l'hotel residència El Dorado, un grup turístic de molta acceptació a uns 9 km de s'Arenal, carretera del Cap Blanc, que fou distingit amb la medalla de plata pel Ministeri d'Informació i Turisme i que encara és molt conegut i popular.

Forteza-Rey dirigí, després, l'hotel Perla de Can Pastilla, entre algun altre. I també fou un dels fundadors de l'Associació Hotelera Platja de Palma -S'Arenal - Can Pastilla.

El seu pregó va significar tota una lliçó centrada en l'esmentada problemàtica hotelera del moment.

També fou cofundador i vicepresident de la Federació Empresarial Hotelera de Mallorca i l'any 1989 en fou president.

Afiliat a Unió de Centre Democràtic, del 1979 al 1981 fou regidor de l'Ajuntament de Palma i ocupà el càrrec de tinent de batle de Turisme, Policia i Bombers.

El pregó no es va publicar.

ANY 1991

Mateu Monserrat Pastor, Don Mateu, fou aquell any pregoner de les festes arenaleres, una persona lligada quasi tota la seva vida al món de la cultura llucmajorera. Fins i tot un llarg nombre d'anys fou el màxim responsable de tot l'àmbit cultural de l'Ajuntament de Lluçmajor.

Culturalment Don Mateu també és una figura ben envejable, a la qual un servidor també està ben agraït.

En el pregó de festes de l'any 1992 de s'Arenal l'autor posà una dedicatòria que diu: «A tots els qui han fet s'Arenal.»

El presentador fou Gabriel Cerdà Miralles.

Cerdà Miralles digué: «Creim, en resum, que el pregoner d'avui és un dels homes íntegres i intel·ligents que ens honra que sigui entre nosaltres, i tenim la completa certesa que el pregó que ens dirà tot seguit serà una de les peces literàries d'obligada consulta per a les generacions futures, pel seu exacte reflex d'aquest Arenal tan dinàmic i tan estimat que costosament ens ha tocat viure. Mateu Monserrat titulà el seu pregó *S'Arenal sempre*.

I entre tantes i tantes coses digué: «Els pregons de festes aporten a s'Arenal documents bàsics d'investigació per al futur.»

Després agregà: «Per arribar a s'Arenal la més important manera des de Lluçmajor fou fins al 1916 el carro o carruatge i el mul o cavall. A partir de 1916 es varen inaugurar els serveis del tren, la qual cosa significà una important millora.»

Les tardes d'aquells temps, l'home anava a Can Baster o Ca na Grina a beure un cafetec, una copeta i fer tertúlia jugant a truc.

ANY 1993

Per primera vegada el pregó el digué una senyora, molt coneguda i popular: Maria Teresa Rattier, i en féu la presentació Mateu Monserrat Pastor.

La pregonera començà explicant eixides, fets, anècdotes de la seva infantesa i la seva joventut viscudes a s'Arenal.

Maria Teresa Rattier va dir en un començament aquestes belles paraules: «Abans de jo néixer, la meva mare i el meu pare passejaven descalços per la platja de s'Arenal i li demanaven a Déu que al fill que esperaven li agradàs la mar, les postes meravelloses de sol i sobretot les coses que ells ja miraven per a mi.»

I agregà Maria Teresa:

Nosaltres, els meus pares, arribàvem a s'Arenal a la primavera. Érem els primers estiuejants. Vivíem en una casa de madò Barret.

He estat molt feliç vivint a s'Arenal. Convivíem de lo millor amb la gent arenalera i llucmajorera. Molt bona gent sempre.

Record els camins de marina (sense asfaltar), la Casita Blanca, on el meu pare tenia una cacera, Can Nofre, mestre Rafel de Cotxeres i Can Pep Martí, on anava a comprar botifarrons i altres coses.

També record els trencadors de marès, que, fent feina honrada, duien el jornal a casa.

ANY 1994

El pregó de 1994 l'escrigué el molt bon recordat pare Joan Llabrés Ramis TOR, i parlà dels primers frares franciscans que fundaren La Porciúncula i de quan hi començaren a viure.

El pregoner ho explicà quasi tot d'aquelles feines primerenques de La Porciúncula. Fins i tot de un dia que enganxaren una vaca a un carro per traginar garbes a l'era per batre ordi.

Però «uns contes fa s'ase i altres es traginer». La vaca junyida al carro començà a pegar coces, bramulà, es tirà per terra i rompé un braç del carro. Però de garbes res. Ni aquell dia ni un altre.

El pare Joan Llabrés explica com tota la setmana feien feines foravileres. Però arribava el diumenge i les arades reposaven. Les aixades i els rastells, les destrals i el xerracs també havien de descansar «com els nostres frarets», escriu el bo de pare Joan Llabrés Ramis.

La primera pedra del Seminari de La Porciúncula es va col·locar el 23 de febrer de 1922.

Recollim una cançoneta que diu així:

*Porciúncula senzilla
que corones, isolada
la muntanyola abeurada
dins les ones de la mar.
Adorant a Déu, alegre
voltada d'aigua i boscatge,
ets l'encantívola imatge
de l'esperit franciscà.*

Havia fet la presentació del pregoner el professor, escriptor i poeta Mateu Monserrat Pastor.

ANY 1995

El pregoner fou mossèn Bartomeu Gomila Vallespir, el qual havia estat rector de s'Arenal des de l'1 de juliol del 1967 fins al 14 de març de 1982. Va venir d'una altra zona turística, com és Cala Rajada.

Don Bartomeu, quan vingué a s'Arenal, es trobà amb una esglesieta (sa Capella) insuficient per poder atendre la ja nombrosa feligresia en els seus deures religiosos. Tengué empena i coratge per investir a construir un nou temple capaç i suficient, i així millorar al màxim les expectatives dins el creixement que tots sabem d'aquells anys de la vinguda imparabile del turisme. Per tant, del pregoner de 1995 es podrà afirmar, i mai més ben dit, que està a «ca seva».

Aquest pregó duia per títol *Les meves vivències a s'Arenal (1967-1982)*.

Mossèn Bartomeu digué: «A més de construir el nou temple, posarem en funcionament l'escola parroquial, que són els baixos d'aquesta església, uns baixos que s'havien de dedicar a cinema. Dividírem el local en tres aules escolars, que destinarem a tres cursos.»

Es va tenir un record per al primer vicari de s'Arenal, en la persona de mossèn Josep Vallespir Perelló, que anys després, per insuficiència cardíaca, hagué de deixar d'exercir.

ANY 1996

El pregó del 1996 el digué Josep Oliver Marí, aleshores president de la CAEB (Confederación de Asociaciones Empresariales de Baleares) i de l'Associació Empresarial Hotelera de la Platja de Palma. En fou presentador un hotelier i gran amic seu, l'empresari Pere Canals i Morro.

El senyor Josep Oliver Marí és treballador de tota la vida de l'hostaleria, i començà de botones de la pensió Brisas amb el seu conco Nofre Moyà Carbonell.

Va parlar de les moltes vivències seves com a empresari, com a hotelier i com un arenaler més, que és com ell se sent.

Oliver exposà als assistents un munt de gràfics que explicaven molt clarament les evolucions importants esdevingudes a la Platja de Palma, totes referents a hotels, aeroports, ingressos, oferta de restauració, nombre de passatgers anuals en qualitat de turistes, etc. Aquest pregó és molt interessant per estudiar el món turístic.

ANY 1997

Digué el pregó el catedràtic Pere Antoni Salvà i Tomàs, que li posà per títol *La demografia de s'Arenal de Lluçmajor. D'un poble de pescadors i trencadors a un centre turístic*. El presentador va ser el també doctor Miquel Sbert i Garau.

Els dos, presentador i presentat, digueren que aquell acte els representava retornar a la seva infantesa, un des de Sant Jordi i l'altre des de Lluçmajor.

El pregoner diu: «Record aquella platja no saturada i aquelles petites cases d'estiueig.»

Va recordar que a mitjan segle XIX hi havia una agrupació de barraques que es completava amb l'ús d'un bon nombre de coves, que eren el començament del nostre poble, el qual més tard seria, com és, un gran centre turístic.

I és que, senyores i senyors, tot s'ha transformat. Qui ho havia de dir!

Any 1998

Miquel Contestí i Cardell va ser el pregoner d'aquest any, i el va titular *Vivències a s'Arenal*. Advocat, empresari, gestor immobiliari, esportista i arenaler de sempre, va néixer el 1933. Durant 13 anys fou president del Reial Mallorca, amb una brillant i destacada feina feta.

En va fer la presentació el doctor Font Obrador, el qual encetà la tasca amb uns versos poètics fets pel mestre Francisco, de cal senyor Pau.

Miquel Contestí recalçà: «El més important que ha de rebre el poble és educació. L'educació és un apostolat. No basta que una persona digui: "Jo seré enginyer o arquitecte o advocat." Si aquest professional ho fa malament fracassarà. Però si un ensenyat que fa d'ensenyant fracassa, no fracassa només ell, sinó tot el material que han posat al seu abast.»

ANY 1999

El pregoner va ser Sebastià Vallespir Balaguer, a qui deien es Coller, per haver nascut al simpàtic poble des Coll d'en Rabassa, tot i que quasi tota la seva vida és feta a s'Arenal.

Vallespir es d'ascendència pagesa, com jo mateix. Però ell i un servidor, quan en parlam, ens saludam com a «desertores del arado», si bé tant ell com jo n'estam orgullosos.

Es tracta d'un home entusiasta, feiner, optimista per naturalesa i molt familiar. A més, té la virtut de saber fer gloses, entre elles algunes de picat, que solen agradar bastant. Ell, com és tradició, també començà amollant aquesta glosa:

*M'heu fet feliç i content,
a més d'estar molt gojós,
devora un batle animós
i davant la meva gent.
Dins el cor el que jo sent
bé voldria empeltar-vos.*

Sebastià Vallespir féu una acalorada i brillant recordança de les matanceres, les quals semblaven no estar mai cansades, eren bones conversadores, incansables, alegres de poder ajuntar-se amb familiars, amics i veïns. S'arplegaven per un motiu més que justificat, com és omplir el rebost de menjar quan no hi havia conservadores ni geleres.

En Tià, com tots el coneixem, mencionà unes quantes persones molt estimades i bones per improvisar festes. Va assenyalar: Ramon Escoto, Joan Taverner o madò Joana Caldentey, entre moltes altres personatges, sempre a punt per fer sarau o gresca.

A més, va recordar molt bé les entranyables festes de l'arribada dels Reis, en les quals participava. Va mencionar associacions de veïns com Amics dels Reis d'Orient, es Clot de l'Infern, el torrent dels Jueus, la cova Verda, es Rentador de sa Senyora, la punta de s'Orenol i altres noms populars molt tradicionals.

ANY 2000

Un arenaler de tota la vida va ser el pregoner Nofre Llinàs Llodrà, que dugueren a s'Arenal quan encara era un nin petit. El va presentar mossèn Joan Crespí, antic rector de s'Arenal.

El pregó de Nofre va ser bastant complet, contà moltes coses, anècdotes i succeïts, sobretot referents a la seva joventut.

Hem de recordar que han estat molt aplaudides les seves pàgines escrites a la revista *S'Unió de s'Arenal*, que ell titulava «S'Arenal d'ahir».

Era un gran aficionat a la fotografia i a la seva mort ens deixà moltes captures, sobretot antigues i de s'Arenal, de les quals Pere Canals fou hereu.

Nofre Llinàs ens va refrescar la memòria entorn de les bellíssimes postes de sol de s'Arenal, «que són les més guapes del món». «Un regal de la naturalesa”, sentencià el pregoner.

Nofre Llinàs ja ens deixà per sempre fa uns anys. Descansi en pau.

Any 2001

El digué Antònia Salvà Sastre, *n'Antonieta des Petit Bazar*, que fou presentada pel seu espòs, el polifacètic Pere Canals Morro, un bon amic de tot el que és arenaler, i meu en particular.

Antònia Salvà va titular el seu treball *Una passejada pels comerços de s'Arenal*. La dicció del pregó va ser tot un èxit, i la presentació, amorosa, poètica i brillant.

Ella tenia la lliçó ben apresada, va recordar que la seva família havia arribat a s'Arenal des de Lluçmajor quan era encara molt petita. Ressaltà que era, i que encara és, molt feliç com a comerciant, veïnada, filla, esposa, mare i ara ja, padrina. Què més voleu?

Va anomenar molts de noms d'antics arenalers que ella va conèixer molt bé: Els primers maresers que tengueren màquina amb motor o elèctrica, aquelles peixateres i aquells pescadors que ja no hi són, i altres noms antics com es Colmado Garí, el forn de Can Caldés, l'estanc de Can Biel i un llarg etcètera. A més, cità els primers hotels, com el Terminus, l'Aragón, el Solimar, etc.

Diu Antònia que l'any 1950 hi havia a s'Arenal 31 comerços, el 1959 ja n'hi havia 39 i l'any 2001 ja eren 425 els establiments registrats. La transformació moderna es féu també imparabile en creixement en general.

Antònia, coneixedora de tot el que és arenaler, mencionà moltes més persones, personatges i famílies, per la qual cosa podem dir que el seu pregó, en aquests aspectes, va ser molt complet.

ANY 2003

El 2003 fou el pregoner un arenaler de soca-rel, de família entroncada a s'Arenal de sempre. Es tracta de Miquel Ribot Muntaner, de *Cas Ferrer Vell*. En fou el presentador el qui us parla, Tomeu Sbert.

El pregoner és fill de Miquel Ribot i de Maria Muntaner. En Miquel va néixer i viu al carrer dels Trencadors. Els darrers anys ha estat regidor de l'Ajuntament de Lluçmajor.

Titulà el seu treball *La tradició marinera de s'Arenal*, i ho va explicar tot amb tot luxe de detalls, sobretot el que fa referència a la mar: noms de la costa fins al cap Blanc; la reserva marina existent no enfora de s'Arenal, entre el Club Nàutic i Regana; els noms de gran quantitat de peixos i de pesqueres del nostre entorn...

És una feina bastant completa, l'exposada per Miquel Ribot en aquest pregó. En part es pot concebre com un llibret de consulta.

ANY 2004

Antoni Galmés Cañellas el titulà *El deporte de la vela en el Club Nàutic de s'Arenal*.

El treball de Galmés Cañellas és molt complet, ja que va fer tot un historial de regates, proves de diversos títols, i dels regatistes pertanyents al Club Nàutic Arenal en totes les categories al llarg dels anys, des que el club es va fundar el 1952.

Expert en temes de vela dins la mar, Antoni Galmés també fou campió d'Espanya, entre molts altres premis i proves, en què va aconseguir destacades classificacions .

Va presentar-lo el també destacat esportista Guillermo Patiño Vallbona.

Va ser brillantíssima la descripció oferta als assistents per Antoni Galmés Cañellas.

ANY 2005

Expert en matèria històrica i en temes de s'Arenal, Antoni Mut Calafell fou aquell any 2005 pregoner de festes. Aportà moltes coses i detalls, que feren del seu pregó un llibre de consulta.

Féu una dissertació àmplia i unes descripcions clares i molt valuoses, cosa que és d'agrair al senyor Mut Calafell.

El presentador del pregoner també era ben expert en història: Bartomeu Font Obrador, llucmajorer il·lustre.

El dia del pregó el Dr. Font Obrador ja digué que es trobava delicat de salut, i morí poques setmanes després, en dies que jo el necessitava perquè corregís el meu pregó de fires. Ja no vaig poder comptar amb ell.

I és que a Don Bartomeu Font Obrador, en temes culturals i històrics, li he d'estar sempre molt agraït. Bastants vegades em va ajudar en algun o altre escrit. Tot sempre de manera generosa i amable.

ANY 2006

Trencadors de marès, titulà el pregoner Francisco Vich Verger amb orgull la seva exposició. Un pregó que descriu part de la història del marès fet artesanalment, en especial a la zona de s'Arenal i ses Cadenes.

Francisco Vich també fou elegit Arenaler de l'Any. De ben jove es quedà sense mare ni pare, però sortí una persona ben encertada. Fou campió de lluita grecoromana professional, i feia sovint combats a Barcelona i altres indrets nacionals i internacionals. Un bon esportista.

En la seva vida laboral passà de taxista a conductor de galeres, però la major part de la seva vida fou mareser, trencador de manera artesanal, és a dir, el que actualment es

diria a la mala amb escaire, tascons de ferro, llaunes, tallant. Sembla que Xisco Vich fou possiblement el darrer trencador de marès que treballava de forma artesanal a les pedreres arenaleres.

Devers els anys cinquanta irromperen imparables les màquines elèctriques o amb motor d'explosió, que representaren un gran progrés en tal feina.

Bastants d'anys després sorgí l'invent de fer peces de ciment portland de totes formes i mides. Així el negoci del marès passà més aviat a la història.

El ferrocarril, de 1916 a 1964, en concret la línia de Palma a Santanyí, que passava per s'Arenal, fou molt profitós per tragar tota mena de marès a pobles veïnats i a Palma capital mateix.

Vich assenyala que el 1960 només quedaven dos trencadors artesanals: Martí Salvà Llull i el mateix Xisco Vich Verger.

ANY 2007

El pregó anà a càrrec d'Isabel Garau Llompart, llucmajorera, establerta des de fa anys a s'Arenal.

El seu conco, mossèn Sebastià Guasp Cerdà, fou l'autor de la *Monografia del temple dedicat a Nostra Senyora de la Lactància*. Gràcies a aquest extens escrit s'ha pogut conèixer el desenvolupament de la primera església de s'Arenal el 1896, encara dempeus, vora aquesta molt més gran i adequada a les necessitats religioses actuals a la nostra zona, a l'estiu evidentment turística.

Isabel Garau Llompart descriu en el seu pregó bastants de les moltes excavacions mareseres existents vora mar des de s'Arenal a Son Granada, Son Verí de Marina, Son Verí Nou, Cala Blava i els seus entorns.

També assenyala trajectes on se cercaven pegellides, crancs o eriçons de mar, o així mateix qualque popet o altres peixos per dins les enclotxes.

Parla d'uns paisatges marins de pedres erosionades per l'acció de la mateixa mar, pel vent o per la salinitat, on es troben uns espais esculpits dins les roques, de diferents formes o dimensions, de pas irregular, un al costat de l'altre, en forma de ziga-zaga. El tall de la pedra en ocasions forma zones escalonades, que en algun lloc sembla com si fossin restes

d'antigues graderies o pedreres.

Així que l'ample terme de Lluçmajor és abundós en pedreres de marès, perquè a part de s'Arenal, hi ha les pedreres de Galdent, Son Fullana, Son Mulet, sa Torre o Tolleric, entre altres.

ANY 2008

Digué el pregó Miquel Sbert Garau, amb el títol *S'Arenal, penombra als (meus) paradisos perduts*. Entusiastes i encertades paraules del tinent de batle de Cultura, Guillem Salvà Oliver, foren la presentació de Miquel Sbert Garau.

Diguem que el pregoner Miquel Sbert Garau és un llucmajorer de soca-rel, encara que fa anys que viu al veïnat Sant Jordi. És home de paraula fàcil i de matisos, intel·lectual, despert i al mateix temps senzill, de molt bon tracte.

El pregoner va expressar el seu agraïment «a totes les persones i als fets que conformaren el procés de creixement i la maduració personal». I és que ell, de nin i jovenet, va fer llargues estades a s'Arenal, ja que hi tenia família.

Parlà del forn de guix, del molí de l'entrada de s'Arenal on va viure, de les pedreres de marès, la garriga, la porxada, l'esplanada i moltes coses més. Miquel Sbert digué: «Els meus oncles eren una espècie de biblioteca de saviesa popular i autèntics arxius vivents de la història no escrita arenalera», quan encara no coneixíem la seva transformació turística.

Com si la tingués aquí davant, veig la repadrina Grina (amb la qual no vaig coincidir en el temps vital) adreçant-se al seu marit: «Joan avui no sé què rediantres posarem dins s'olla.» I ell ja era partit a dur un pop. Devia esser com feim ara a l'hipermercat. I el pop en minuts el duia. I cap a dins l'olla.

ANY 2009

Aquest pregó va ser coordinat, lletra i imatges, i dit per l'autor Joan Ferrer Ramis, un bon amic, que visqué molts anys a s'Arenal i que feia feina a Sa Nostra, al carrer de Milà.

Joan Ferrer era molt aficionat a la fotografia i a la filmació de tota classe d'espectacles.

El pregó de Joan Ferrer estigué molt ben presentat i a l'hora de distribuir-lo, gratuïtament, foren favorablement comentades les moltes imatges recollides.

Molta de gent de s'Arenal es va veure reflectida dins les encertades imatges, totes de la zona, coordinades pel bancari Joan Ferrer Ramis.

El disc, regalat, té per imatge de la portada una fotografia feta el 1932.

ANY 2010

El pregoner de Sant Cristòfol fou Antoni Jordi i Pastor, que titulà el seu pregó *Sales de festes i ambient de vespre a s'Arenal*.

Toni Jordi fou presentat per Gaspar Oliver Mut, exbatle de Lluçmajor, de grat record.

Gaspar Oliver va recordar que la sala Scorpio, de Toni Jordi, va marcar una època del tot brillant, ja que feia gales d'horabaixa i vespre a la zona de s'Arenal i la Platja de Palma.

Durant uns anys a Scorpio hi actuaren destacats artistes i conjunts com Antonio Machín, Luis Aguilé, Mocedades, que acabaven de guanyar el concurs d'Eurovisión. Després, Bruno Lomas, Mari Trini, Lone Star, Balears Quintets —aquests alumnes de mestre Julià, que ensenyava música, i el pare de Toni Jordi els havia ensenyat a ells.

Gaspar Oliver digué: «Toni Jordi és un home inquiet, nerviós, actiu, fins i tot atrevit, emprenedor.»

Toni Jordi, a part de triomfar com a empresari, també ho fa com a pintor, la qual cosa, afegida a altres aficions, brusques o curolles, el fa un home sempre interessant, darrerament més serè, més assossegat.

Toni Jordi recordà anys primerencs en què venien aquelles al·lotetes joves, franceses o sueques o d'on fos, i els joves es tornaven «picadors», en divertiments populars. Temps de cabells engominats, de camisa oberta fins a la guixa, de pit pelut i de festejar a casa de l'al·lota, amb els futurs sogres presents, és clar.

Veim com el pregoner recorda empresaris com Joan Crespí, Tomàs Mut o Maciana Puig, entre altres.

ANY 2011

Aquest pregó ha estat més aviat un llibre d'història del ciclisme a s'Arenal, en què es parla d'una important i extensa llista de noms de corredors de ciclisme, que per un motiu o altre tenen, o han tingut, relació amb s'Arenal i la Platja de Palma.

El subtítol és *Retrospectiva vista per la família Canals*.

És obligat recordar la persona que va encendre la metxa de les bicicletes dins la família Canals Perelló, un santamarier que fou destacat corredor professional, i anys més tard president de la Federació Balear de Ciclisme i vocal de la Federació Espanyola de Ciclisme.

Per s'Arenal i durant molts anys han ocupat hotels servits com a centre d'entrenament quasi tots els corredors professionals importants d'Espanya, d'Europa o del món.

Pere Canals i Morro, el fill, amb aquesta vocació tardana com a escriptor, ens ha resultat una figura molt més interessant que com a corredor ciclista. I això que en una carrera «sensacional» va guanyar en Toni Martí des Jamaica.

La presentació com a pregoner de Pere Canals la va fer el sis vegades campió del món de ciclisme en pista, el porrerenc Joan Llaneras Rosselló.

Diguem que Pere Canals treu i retreu moltes de coses en el seu pregó, entre les quals hem d'esmentar les festes del pedal a s'Arenal, a partir de l'any 1915, o sigui fa cent anys.

Recordem que el Club Ciclista Arenal ha estat una entitat de les més actives de Mallorca.

ANY 2012

Pregó escrit i dit per Pep Coll Castell, quasi tot relacionat amb el noble joc esport de la petanca. Pertany al Club Petanca Son Verí.

La petanca va néixer a França, als voltants de Marsella. Hi ha milions de francesos que la practiquen, de totes les edats, sexes, condició física o posició econòmica. La practiquen a places, jardins, parcs i a qualsevol indret on es permeti.

Pep Coll ha participat en l'organització de campionats mundials, espanyols i en especial de Balears. També cal destacar la Darrerera Fira de Lluçmajor, alguns anys.

Arran de fundar-se el Son Verí, hi ha un bon nombre de clubs que funcionen al terme de Lluçmajor i a s'Arenal de Palma.

La petanca és un joc esport que s'ha fet molt popular i té molts de clubs a Mallorca en general.

De Pep Coll, a més, es diu que és el president esportiu més antic d'Espanya. Ja fa 45 anys que es fundà el Son Verí.

ANY 2013

El digué Damià Tomàs Morlà, amb molta experiència en la temàtica del teatre. És actor dels bons, director, entusiasta de tot el que és el teatre. El bon presentador fou el pare Jordi Perelló.

El seu grup i ell han estat premiats en diferents punts on han accedit a escenificar obres de diferents escriptors, i en bastants ocasions obres adaptades pel mateix Damià Tomàs.

Damià, atès que ha actuat a Catalunya, ha conegut diferents amics, la majoria dels pobles de Mallorca, Eivissa o Menorca.

Damià Tomàs es casà amb Margalida Capellà, també destacada actriu, premiada en repetides ocasions.

Damià va fer oposicions a la Caixa d'Estalvis, on ha passat tota la seva vida laboral.

Com a director del grup Picadís ha fet prop de cinc-centes actuacions i els integrants del grup no acaben mai de recordar satisfaccions o alegries aconseguides en les seves actuacions.

Damià Tomàs, com a escriptor, és autor de set obres i ha obtingut cinc premis, entre ells el Primer Premi a la Millor Obra en el Concurs de Teatre de Sant Feliu de Codines (Barcelona). Fundà també la Federació Balear de Grups de Teatre Amateur. Ha obtingut premis també a Barcelona i Lleida.

També s'ha dedicat a la traducció.

A les històries de teatre devers els anys seixanta es recorden noms de gent que va fer teatre a s'Arenal, com Sebastià Morell, Rosa Fiol, Julià Mòjer, Antònia Salvà, Margalida Medina, José Alvarado i altres.

